

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Хаєцька О.П., асистент ВНАУ

У статті розглянуто сучасне становище цукробурякового виробництва України. Сформульовано методичні підходи формування стратегії ефективного розвитку галузі, розкрито основні проблеми галузі та запропоновано шляхи їх вирішення.

Постановка проблеми. Цукробурякове виробництво було і залишається пріоритетною галуззю агропромислового комплексу та економіки країни в цілому. Рівень розвитку цукробурякової галузі визначає не лише ефективне функціонування ринку цукру, а й інших галузей, які використовують цукор та цукробурякову продукцію. Розвиток внутрішнього ринку цукру обмежує низька платоспроможність домогосподарств та підприємств, відсутність інвестицій, невизначеність зовнішнього ринку. Відродження цукробурякового виробництва, становлення стабільного внутрішнього ринку цукру, яке є джерелом надходжень до бюджету, формування та розвиток зовнішнього ринку цукру це основні завдання, які стоїть перед державою та цукровиками України.

Цілі статті. Полягають у визначенні методичних підходів, розробки практичних рекомендацій щодо ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу України.

Сучасні дослідження та публікації. Теоретичні та практичні аспекти функціонування цукробурякового підкомплексу в Україні досліджують такі науковці, як О.М. Варченко, О.С. Заєць, Є.В. Імас, М.Ю. Коденська, П.Т. Саблук, А.В. Фурса, О.М. Шпичак, М.М. Ярчук та ін.

Виклад основного матеріалу. Ефективність роботи цукробурякового підкомплексу України на сьогоднішній день значно погіршилась. Характеризуючи основні економічні показники цукробурякової галузі можна відзначити, що у 1990 році в Україні вироблялось 6,8 млн. т цукру, у 2000 році – 1,8 млн. т, 2010 році – 1,5 млн. т, 2011 і 2012 роках відповідно 2,3 і 2,2 млн. т, 2013 році знову 1,5 млн. т, при внутрішній потребі 1,8 млн. т [1].

Зниження виробництва цукру в країні, призведе до порушення рівноваги між попитом та пропозицією на ринку солодкого продукту, що в свою чергу призведе до зростання цін.

Аналізуючи структуру посівних площ основних сільськогосподарських культур України намітилась чітка тенденція до зменшення площ посіву під цукровими буряками, на користь інших технічних культур (соняшнику, сої, ріпаку). Площі посіву під цукровими буряками щорічно знижуються: якщо у 1990 році вони становила 1607 тис.га, то у 2010 та 2011 роках відповідно становили 503 тис.га та 544 тис.га, тоді як у 2013 році лише 306 тис. га (18% від того, що було засіяно у 90-х роках), у 2014 році планується засіяти 345 тис. га [2].

Найбільші площі посіву зосередженні у: Вінницькій, Полтавській, Тернопільській та Хмельницькій областях.

Причини по яким відбулося зменшення посівних площ це насамперед: руйнування матеріально-ресурсного потенціалу, порушення системи сівозмін, недотримання вимог технологічних операцій та строків їх виконання, зменшення внесення доз мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин від шкідників, хвороб та бур'янів тощо.

У більшості бурякосійних господарств питома вага цукрових буряків у структурі посівних площ становить 11-15%. Скорочення посівних площ під цукровими буряками в Україні супроводжувалось підвищенням рівня урожайності. Урожайність підвищилась з 280 ц/га (2010 р.) до 411 ц/га (2012 р.) та 399ц/га (2013 р.).

Важливим чинником ефективної діяльності великих бурякосійних господарств є забезпечення їх кваліфікованими керівниками та укомплектованість професійними кадрами, що дає змогу здійснювати ведення господарської діяльності на науковій основі. У таких господарствах вищий рівень механізації й автоматизації виробничих процесів, що загалом сприяє скороченню затрат праці на виробництво одиниці продукції [3].

Протягом останніх років кількість функціонуючих цукрових заводів по Україні в цілому має тенденцію до зменшення, причому досить стрімкого, це насамперед пов'язано з тим, що вдвічі скоротився ринок цукру, близько 60% це був імпорт в країни СНГ. Кількість функціонуючих цукрових заводів за 23 роки незалежності зменшилась майже в 3 рази. За даними Національної асоціації цукровиків України «Укрцукор» функціонуючими слід вважати 80 цукрових заводів у 2012 році буряки переробляли на 63 підприємствах, а у 2013 працювало лише 38 заводів.

Цукрові заводи в регіонах України розташовані адекватно природно-економічним умовам виробництва цукрових заводів. Найбільша їх частина зосереджена в зоні Лісостепу, зокрема у Вінницькій області, Черкаській, Хмельницькій, Сумській, Київській, Кіровоградській, Полтавській і Харківській областях.

Відтворення та ефективне функціонування цукробурякової галузі в сучасних ринкових умовах потребує багатьох змін, в першу чергу захист національних інтересів держави та її продовольчої безпеки [3].

Ефективне функціонування цукробурякового підкомплексу потребує комплексних заходів:

- формування державної політики в сфері виробництва цукрових буряків та цукру;
- розробка нормативно-законодавчої бази щодо формування та розвитку ринку цукру;
- створення сприятливих умов виробникам, переробникам та інвесторам для стимулювання їх ефективної роботи;

- здійснення субсидування та кредитування галузі;
- продовження роботи щодо скасування щорічної тарифної квоти СОТ на ввезення цукру-сирцю [4];
- налагодження співпраці з країнами, які не мають власного цукробурякового виробництва та ін.

Висновки.

Для розв'язання існуючих проблем необхідно забезпечити структурні, енергетичні, функціональні, сировинні та інвестиційні зміни. Україні потрібно сформувати регульований ринок цукру, де головним повинен бути виробник. Ефективне функціонування ринку цукру можливе лише за умови його цілісності й завершеності, за умови визнання пріоритетності цукробурякового виробництва.

Список використаних джерел

1. http://sugarua.com/ua/sugarnews_uk - Національна асоціація цукровиків України «Укрцукор»
2. Статистичний збірник. Рослинництво України. / За ред. Н.С.Власенко // Державна служба статистики України. – 2014. – 180 с.
3. Коденська М. Ю. Економічні передумови ефективного розвитку цукробурякового виробництва [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sugarconf.com>
4. Інформація про підсумки роботи НАЦУ «Укрцукор» в 2011 році. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sugarconf.com>